

per-
live
sions
lt of
ween
iang
ront
s his
vell's
nori-
me».
sult,
rvers
ould
the
ther
low

Dette systemet som gikk ut på å straffe en angriper, ble heller ikke vellykket, da stormaktsenigheten, som det hele bygget på ikke holdt.

Ut av bitter nødvendighet, og med god hjelp av enkeltpersoner med en våken internasjonal samvittighet, er det imidlertid vokst frem et grunnlag for internasjonal upartisk konfliktkontroll. Dette systemet er stort sett kjent under navnet fredsbevarende operasjoner (peace-keeping) og er basert på samtykke mellom de impliserte parter, ikke på tvang som det opprinnelige kollektive sikkerhetssystem. Systemet praktiseres i den ånd av fredelig billeggelse av tvister som er behandlet i FN-Paktens kapitel VI, men låner også visse trekk fra kapittel VII.

Dr. Larry F. Fabian fra det amerikanske uavhengige forskningsinstitutt Brookings Institution i Washington DC, har nylig utgitt en grundig analyse av FN's fredsbevarende operasjoner. Studien omfatter den historiske bakgrunn, problemene som er forbundet med en heldig gjennomføring, oppbygging av de nødvendige institusjoner og deres organisasjonsstruktur og tilslutt endel tanker om hele systemets fremtid. Forfatteren har konsentrert sine studier omkring beredskapsaspektet, som er det utslagsgivende element for videreføring av systemet, og spørsmålet om det klarer å overleve de prøver det vil bli satt på i fremtiden. Han har brukt mange år på å samle materiale til boken, og han har besøkt FN's hovedkvarter og en rekke land som holder øremerkede styrker for FN, deriblant også Norge.

Resultatet av dr. Fabians studier er en vel dokumentert og fremfor alt brukbar bok. Den er nyttig for en rekke kategorier av personer som f.eks. diplomater som skal forhandle under vanskelige konflikter, for medlemmer av F.N.'s sekretariat og underorganisasjoner og kanskje spesielt for befal og menige som har deltatt i eller har meldt seg til inter-

nasjonal tjeneste. I denne boken kan de finne intelligente svar på mange av de hvorfor og hvorfor ikke som dukker opp når man studerer det innviklede samspill av faktorer som gjør seg gjeldende når en forsøker å innvirke på en væpnet konflikt.

Det aller mest positive ved denne studien er kanskje den ubestikkelige kritiske holdningen forfatteren inn tar overfor sitt emne. Dette er særlig fremtredende der han behandler supermaktens ansvar for mangel på framgang når det gjelder utviklingen av et internasjonalt system for kontroll av væpnede konflikter. Sovjetunionen og De Forente Stater blir begge kritisert for å forfølge egne mål på bekostning av verdenssamfunnets behov for kontrollmidler. Det er også anvendt en behersket tone når forfatteren behandler endel av de overoptimistiske snarveier til fred som av og til blir lansert. Det er imidlertid ikke noen tvil om at forfatteren deler den interesse for utviklingen av et internasjonalt system for fredsbevarende midler som de fleste moderne forskere har idag.

Siste kapittel i boken understreker Dr. Fabians interesse for fremtiden. Her gjennomgår han de feil og mangler han har funnet i systemet og foreslår botemidler for fremtiden. Han legger frem en 10 punkt's strategi for beredskap og forslag til hvorledes denne kan settes ut i livet. Han fremsetter også en ide om å tilpasse Artikkel 43 av FN-Pakten (beredskapssystemet for tvangsoperasjoner) og Den Militære Stabskomité (Artikkel 47) til den moderne versjon av fredsbevarende operasjoner. Dette er tanker som etter anmelderens mening fortjener særlig oppmerksomhet. Forfatterens forslag om opprettelse av en koordineringsgruppe for FN-beredskap (Special UN Preparedness Review Group) bør også gjøres til gjenstand for grundig diskusjon.

Dr. Fabians bok om fredsbevarende operasjoner forsvaret sin plass i den litteratur om dette emnet som er kommet ut de siste årene. Jeg

vil anbefale at boken blir innkjøpt til militære biblioteker og at den blir brukt som bakgrunnsstoff under FN-kurser.

Bjørn Egge

«I FORRESTE LINJE».

Av: Svein Halse.

(Dreyers Forlag, Oslo 1970. 317 s. Innbundet kr. 42.50).

Vi har tidligere referert forlagets egen presentasjon av denne boken (NMT 12/71). Det var en nøktern og riktig karakteristik, den skulle forsåvidt ikke kreve ytterligere kommentarer. Når jeg likevel finner å ville komme tilbake til den, er det ikke minst fordi boken også reiser en del ubesvarte spørsmål som har krav på interesse.

Forfatteren meldte seg som frivillig til Den norske Legion i august 1941. Han var «legionær» i 22 måneder — frem til juli 1943. — I sin bok gir han ingen forklaring på hvorfor han og hans kamerater meldte seg til tjeneste på tysk side. Bokens siktepunkt er å skildre selve dramaet i kampene på Østfronten, krigens umenneskelighet og meningsløshet, frontsoldatenes samhold og kameratskap. Dette siste gjør han forsåvidt bra nok, troverdig og engasjerende. Nå falt det seg jo slik at Legionen ble satt inn på Leningradfronten. Et frontavsnitt mindre egnet for romantisering kan den siste verdenskrig vanskelig oppvise. Et frontavsnitt hvor all ære, heder og verdighet i dag og for all evighet tilfaller de beleirede. Forfatteren skal ha ros for at han ikke gjør det minste forsøk på å rokke ved denne kjensgjerning.

Det var imidlertid ikke dette jeg ville oppholde meg ved, men gå tilbake til spørsmålet om hvorfor «frontkjemperne» var der i det hele tatt; selve motiveringen for deres frivillige krigsinnsats på tysk side. Spørsmålet ville neppe interessere om det bare hadde dreiet seg om noen ganske få, men når tallet ligger på mellom 5000 og 6000, og med

såvidt høyt tapstall (anslagsvis 1000 falne), kan disse kjensgjerninger ikke avfeies med et skuldertrekk. Faktisk er dette så store tall i norsk målestokk at forholdet har krav på en sentral plass i vår totale okkupasjonshistorie.

Spørsmålet har ikke bare historisk interesse. Vi opererer i dag med begreper som sivilmotstand, psykologisk krigføring og mentalt forsvarsberedskap. Det skulle ligge nær å tro at av en analyse av det «grunnlagsmateriale» frontkjemperne og deres historie representerer, vil kunne trekkes konklusjoner av verdi for en eventuell fremtidig motstandskamp.

Selv om forfatteren ikke direkte omtaler sine egne motiver, gis det indirekte indikasjoner på at han ikke kunne klassifiseres som eventyrer, sosialt misanpasset eller av liknende kategori. I et avsnitt i boken refereres en samtale mellom legionærene og en tysk soldat på besøk. Man kommer inn på bakgrunnen for nordmennenes kamp på tysk side og det synes å fremgå at det var en ideologisk bakgrunn for valget, de sidestilte seg med våre soldater i England: «De kjemper også for Norges frihet, akkurat som oss.» Hvordan den kabalen kan gå opp krever en forklaring. — Senere heter det: «Takket være sin iver etter å komme i kamp for å gjenopprette Norges soldaterære for motstanden ble organisert hjemme, og utålmodige etter å utrette noe for ikke å gå virkeløse hjemme, sitter de nå her ute som forrædere, til tross for at flere av dem deltok i kampene i hjemlandet, og aldri har vært NS. Alle vet at minst 50% av dem ikke er NS, men at de alle kjemper for et nytt og ærerikt Norge og et sterkt Europa.» — Dette uttrykkes etter at en legionær har vært hjemme på permisjon og blitt møtt av sine landsmenns forakt.

Som sagt — boken gir intet svar, men kanskje en forsker blir interessert i å bringe klarhet over disse forhold?

Forfatteren ble etter krigen dømt til 7 års tvangsarbeide, men allerede i 1949 ble han benådet og løslatt. Han satt i Gulskogen leir og hadde samme køye som han var blitt tildelt som nyvervet rekrutt i Waffen SS.

Hvorfor slapp frontkjemperne ut så tidlig? Ett eller annet sted er vel begrunnelsen for dette å finne, og jeg ser dette spørsmål i sammenheng med det første.

Dette er mindre en anmeldelse enn en rekke kommentarer i forbindelse med det stoff som behandles. Men la det være sagt til slutt at boken utvilsomt har sin «egenverdi», — kjensgjerninger — om aldri så ubehagelige — bør ikke forbigås i stillhet. Svein Halse gir et troverdig bilde av den norske soldat i tysk uniform.

LITTERATUR- OVERSIKT

Krigshistorie

«ALEXANDER THE GREAT».

Av: Peter Green.

(Praeger Publishers, USA, 1970.

Illustrert og med kart og indeks.
\$ 12.95).

En vitenskapsmanns fremstilling av erobreren og statsmannen Alexander den store. Forfatteren understreker erobrerens anvendelse av militær styrke for å nå politiske mål.

Et høyverdig produkt fra forfatterens side er tatt ytterligere vare på av forlaget ved fremragende innbinding og trykk. Boken har utmerkede illustrasjoner av samtidig arkitektur, kunst, militært utstyr og våpen, fotografier av terreng og informative kart.

En bok i første rekke for krigshistorikere og bibliotek.

«TANNENBERG: 1410/1914».

Av: Lt Gen Geoffrey Evans.

(Stackpole Books, USA, 1970.

182 s. Illustrert og med kart og indeks \$ 8.95).

Første del omhandler slaget ved Tannenberg i 1410 da de beryktede teutoner-riddere ble slått av polakker og baltene. Annen del er viet det mest ødeleggende slag under den annen verdenskrig — slaget ved de Masuriske sjøer. Tyskerne har — kanskje med tanke på å gjenopprette miseren fra 1410 — gitt slaget navn etter Tannenberg. Her var det at to-spannet Hindenburg — Ludendorff, godt assistert av den briljante planlegger Max Hoffmann, rev opp dette og ødela to russiske arméer. Skjønt det er disse navn som i første rekke forbindes med Tannenberg, må det være riktig å si at dette slaget også forbindes med den soldat som gjorde overkommandoens taktiske trekk mulig: den tyske landstormssoldat i et seigt og innbitt forsvar av egen jord. Men det er ikke dette aspekt som i første rekke opptar forfatteren av denne boken, fremstillingen er konsentrert om de overlegninger og beslutninger som ble fattet på armé- og armékorpsplan.

Ikke-vold

«IKKE-VOLD SOM NATIONAL-FORSVAR».

Av: Anders Boserup og Andrew Mack.

(Utarbeidet ved Institut for freds- og konfliktforskning i opdrag for Arbeidsgruppen vedr. Nedrustningsspørsmål (Utenrikministeriet). Utgitt i serien «Spektrums Aktuelle» 1971. 222 s).

Anders Boserup er magister i teoretisk fysikk og adjunkt ved Københavns Universitet. Han er leder for Institut for freds- og konfliktforskning, København, og var medlem av det sakkyndige utvalg under regjeringsutvalget vedrørende Dan-